

2. Дердюк Б. М. Співвідношення огляду з іншими слідчими (розшуковими) діями. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. №2. С. 173-176. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v2_2015/39.pdf

3. Лук'янчиков Є. Д., Б. Є. Лук'янчиков Б. Є. Слідчий огляд: поняття та види. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 264-269.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 28.12.1960 року №1001-05. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text>

5. Постанова Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справі № 159/451/16-к (провадження № 51-1173зпв18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74342648>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гуртієва Л. М.

Черненко Аріна Павлівна

*студентка 4-го курсу факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 127 Конституції України правосуддя можуть здійснювати лише професійні судді, але у випадках, які передбачені чинним законодавством, правосуддя здійснюється за допомогою залучення присяжних [1]. Дане положення також регулюється ст. 383 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК).

Глава 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 регулює статус присяжного, вимоги до присяжного, підстави та порядок увільнення від виконання обов'язків у суді, а також гарантії прав присяжних. Відповідно до ч. 1 ст. 63 даного закону присяжним є особа, яка у випадках, передбачених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя [2].

Далі можемо проаналізувати, у яких випадках застосовується суд присяжних згідно з чинним КПК. Відповідно до ч. 3 ст. 31 КПК [3] залучення присяжних у кримінальний процес відбувається за та-

ких підстав: по-перше, якщо за вчинений злочин у санкції відповідної статті передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, то кримінальне провадження здійснюється колегіально у складі трьох суддів, але на підставі клопотання обвинуваченого – судом присяжних у складі двох суддів та трьох присяжних; по-друге, якщо кримінальне провадження здійснюється щодо декількох обвинувачених і хоча б один із них заявив клопотання на суд присяжних, то таке провадження розглядається за допомогою суду присяжних щодо всіх обвинувачених.

Зазначаючи практику застосування суду присяжних за допомогою аналізу статистичних даних здійснення правосуддя судом присяжних в період з 2017 по 2020 рік, можна побачити наступне: протягом 2017 р. судом присяжних розглянуто 57 кримінальних проваджень [4], протягом 2018 р. судом присяжних розглянуто 59 кримінальних проваджень [5], протягом 2019 р. судом присяжних розглянуто 56 кримінальних проваджень [6], протягом 2020 р. судом присяжних розглянуто 44 кримінальних провадження [7].

Отже, можна прослідкувати таку тенденцію: у період з 2017 по 2019 рік суд присяжних застосовувався приблизно в однаковій кількості, але беручи до уваги статистичні дані 2020 року, можна помітити, що використання суду присяжних помітно зменшилося у порівнянні з минулими роками.

Також зазначаємо, що існують різні думки щодо потреби у застосуванні суду присяжних в Україні. Наприклад, заступник Міністра юстиції Олександр Банчук вважає, що суд присяжних є важливим елементом справедливого судочинства та зазначає також світову практику, в якій рішення, ухвалені судом присяжних, є більш виваженими, оскільки рішення приймає група людей із різним життєвим досвідом та поглядом на ситуацію. Більш того, Олександр також вказує на те, що, оскільки присяжні вибірково потрапляють на розгляд справи, про що дізнатися заздалегідь досить важко. Рішення, прийняті присяжними, сприймаються як справедливі більшістю громадян [8]. Також є думка Андрія Іванова, судді Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області, який також наголошує на тому, що суд присяжних потрібен у судовому провадженні України. Доводячи свою думку, Андрій запевняє, що за допомогою суду присяжних можливо забезпечити та збільшити довіру суспільства до здійснення правосуддя судами, оскільки у випадку з судом присяжних судять

не судді («товсті», «ручні», «кишенькові судді», «корупціонери», як тільки деякі громадяни зараз суддів не називають), а прості люди [9].

Існує й протилежна думка щодо застосування суду присяжних. Наприклад, Марківська громада висловилася з приводу цього таким чином: «На сьогодні найбільше критичних зауважень щодо участі присяжних у судових справах стосується їх непрофесійності, зокрема нездатності правильно оцінити надані судом докази, а також емоційності в ухваленні рішень. Ці фактори вважаються більш сприятливими для обвинуваченого, що і підтверджується високим рівнем виправдувальних вироків за участю присяжних у світовій практиці. Проте за українським законодавством присяжні, які ухвалюють рішення в нарадчій кімнаті разом із професійними суддями, якраз можуть піддаватися їхньому опосередкованому впливу й аргументації, що певною мірою ставить під сумнів фахову незаангажованість присяжних» [10].

На підставі вищевикладеного, аналізу юридичної літератури, різних думок науковців, працівників суду та деяких положень законодавства, можна зазначити переваги та недоліки такого інституту у кримінальному судочинстві як суд присяжних.

Розглядаючи переваги, можна виділити такі: по-перше, за допомогою такого інституту, як суд присяжних, підвищується довіра суспільства до здійснення правосуддя судами; по-друге, на присяжних складніше впливати стороннім особам, ніж на суддів, оскільки перші не залежать від адміністративного ресурсу та вибірково потрапляють на розгляд конкретної справи, про що важко дізнатися заздалегідь; по-третє, суд присяжних може стати «рятувальним колом» для особи, щодо якої здійснюється провадження. Прикладом даного аргументу може слугувати практика, яку у своїй праці «Суд присяжних: история и перспективы развития» зазначили Пашковський М. І. та Гуртієва Л. М., справа футболіста Сімпсона, щодо якого суди присяжних винесли виправдувальний вирок за наявності вагомих доказів, які свідчать про вчинення злочину [11, с. 130].

Розглядаючи недоліки, можна виділити такі: по-перше, оскільки присяжні – пересічні громадяни, то ці особи схильні до емоційного ухвалення рішень, не завжди здатні об'єктивно оцінювати надані сторонами докази в суді; по-друге, оскільки суд присяжних ухвалює рішення в нарадчій кімнаті разом із професійними суддями, то вони можуть піддаватися впливу суддів та їхній аргументації стосовно

того чи іншого приводу; по-третє, суд присяжних може затягувати процес вирішення справи. Тобто, навіть якщо один з присяжних не з'явився до зали судового засідання для розгляду справи, суд вимушений буде перенести судові засідання.

Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що суд присяжних є важливим інститутом у судовій системі нашої країни, але, з огляду на статистичні дані, його не досить часто використовують для здійснення правосуддя.

На останок хочемо зазначити, що на території України від 24.02.2022 у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України введено воєнний стан, а тому застосування суду присяжних у 2022 році практично неможливо, оскільки чоловіки залучаються до лав Збройних Сил України, а жінки, у свою чергу, займаються волонтерством або взагалі покинули країну, рятуючи свої життя.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2-%D1%80>.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
4. Банчук О. Уряд схвалив законопроекти про суд присяжних. 2019. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/oleksandr-banchuk-uryad-shvaliv-zakonoproekti-pro-sud-prisyajnih>.
5. Верховний Суд. Аналіз стану здійснення судочинства судами кримінальної юрисдикції у 2017 році. *Верховний суд*. 2017. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Analiz_krum_sud_2017.pdf
6. Верховний Суд. Аналіз стану здійснення правосуддя при розгляді кримінальних проваджень у 2018 році. *Верховний суд*. 2018. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Analiz_KKS_2018_1.pdf
7. Верховний Суд. Аналіз стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2019 році. *Верховний Суд*. 2019. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Analiz_Krumin_sudu_pravopor_2019.pdf
8. Верховний Суд. Аналіз стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2020 році.

Верховний Суд. 2020. URL: [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Analiz%20statistika%20\(kriminal\)%202020.pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Analiz%20statistika%20(kriminal)%202020.pdf).

9. Іванов А. П. Для чого Україні потрібна реформа суду присяжних: зрозумілою мовою. *Судово-юридична газета*. 2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/177599-dlya-chogo-ukrayini-potribna-reforma-sudu-prisyazhnikh-zrozumiloyu-movoyu>.

10. Реформування суду присяжних в Україні як важливий елемент підвищення довіри громадян до судової гілки влади. 2020. URL: <https://markivska-gromada.gov.ua/news/1608550504/>.

11. Пашковський М. І., Гуртієва Л. М. *Суд присяжных: история и перспективы развития. Актуальные проблемы державы и права*: Зб. наук. праць. Вип. 5. Одеса: 2000. С. 125-132.

Науковий керівник: к.ю.н, доцент Гуртієва Л. М.

Чибуківа Олександра Володимирівна

студентка 3-го курсу факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»

ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тримання під вартою визнається винятковим найсуворішим запобіжним заходом, оскільки застосовується лише в тому випадку, якщо прокурором буде доведено, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, які передбачені статтею 177 КПК України.

Відповідно до статті 29 Конституції України кожен має право на свободу і особисту недоторканність [1]. Застосування такого запобіжного заходу як тримання під вартою є істотним обмеженням права на свободу. Виходячи зі змісту статті 29 Конституції, розуміємо, що таке суттєве обмеження потребує виконання ряду умов, таких як: наявність обґрунтованої підозри, дотримання порядку обрання запобіжного заходу відповідно до чинного КПК та вмотивованого рішення суду [8].

У зв'язку із набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення процесу кримінального провадження в умовах воєнного